

סיפורים לשבת עם הרב עזרא שליט"א



שבת שלום!

פרשת בהר בחוקותיי תשפ"ג
גיליון מס' 663



אין לקרוא בשעת התפילה | טעון גניזה

ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם



העלון מוקדש לעילוי נשמת:
מרן הרב עובדיה יוסף בן גורגיה זצ"ל,
'מרן שר התורה' -הגר"ח
הרב שמריהו יוסף חיים קניבסקי
בן הרב יעקב ישראל קניבסקי ("הסטייפלר")
והרבנית פעשא מרים זצוק"ל זיע"א
זכנ לע"נ:

יצחק בן אברהם, רחל בת בידה, דוד בן בידה, יפה בת בידה, עליזה בת סלחה, סימון בן פרחיה, יוסף בן עזרא, רחל בת מונדן שרה, עזרא בן אברהם, מוול בת סומבול, נוי בת רחל, שרה בת רחל, יעל דפנה בת פנינה, שמואל הכהן בן מודכי, שמואל בן רוזה שושנה, אסתר בת סעדה, יעיש בן חנה, פורטונה בת זמורה, ג'וספה בן לאוניה, מוריצינו בן לאוניה, חיים בן ז'ולי, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, אייל בן איריס תשורה הי"ד, דליה בת נחום וברנדה הי"ד, משה בן סלחה, אסתר בת מתילדה, פרץ בן סעדה, זריפה בת אסתר, חיים בן אביגיל, רוחמה בת וידה, סוזן בת רינה, יחוקאל בן ציפורה, יגאל בן רינה למשפחת הפאלי, יונה בן איילת, יוסף בן טורקיה ז"ל, עובדיה בן מרים ז"ל, מרים בת חנה ז"ל, מרים בת הוולדה (יהודית) ז"ל, צרויה בת מרים ז"ל, שלום בן מרים ז"ל, מתן-יה ז"ל בן אלס, שתבד"א, אורלי ז"ל בת עישושה שתבד"א, יששכר בן חסינה ז"ל, סימי שמחה בת פרחיה ע"ה, לאה בת בתיה ע"ה. אסתר בת יעל ע"ה. נינט בת פרחיה ע"ה. מיכאל (מיכה) בן שלמה ומרגלית ז"ל. רונית בת אברהם והדסה אסתר ז"ל. ת.ג.צ.ב.ה.

מטילי האבנים 1

"תנו ימים לחורבה!", הדהד קולו של הרב הישיש בחלל בית הכנסת. הרב שלמה-דוד כהנא, רבו האשכנזי של הרובע היהודי בעיר העתיקה שבירושלים, התהלך באולם בית הכנסת 'החורבה', שעמד בשיממונו, ועליבות מזדעקת מבין כתליו הנישאים לגובה. בשנת ת"ש הצליח הרב כהנא להיחלץ מוורשה הבוערת, וזכה לחונן את עפרה של ארץ הקודש. הוא התיישב בירושלים, מתוך שאיפה לחסות בצל שריד בית המקדש ולהעתיר בתפילות על בני קהילתו שנותרו בעמק הבכא. מדי יום ביומו היה צועד אל הכותל המערבי, ונושא תחנונים במשך שעות בעד צאן מרעיתו. אנשי ירושלים אמרו עליו שנעשה לאבן מאבני הכותל. כשראה את החורבן בבית הכנסת 'החורבה' גמר אומר לחדש את תפארתו ולהשיב את כבודו. "הבו ימים לחורבה", הייתה קריאתו של הרב, שביקש מהיהודים לתרום 'מים' שבהם יבואו להתפלל וללמוד בבית הכנסת. אט-אט החלה ההתעוררות לפעול את פעולתה. מתפללים שבו לפקוד את המקום, וקול תורה ותפילה שב למלא את בית הכנסת, שכיפת האבן הגדולה שלו התנוססה מעל כל בתי העיר העתיקה ונראתה למרחוק. ביוזמת הרב כהנא שב המקום להיות מוקד החיים היהודיים בעיר העתיקה.

עצרת התפילה המרכזית למען יהודי אירופה התקיימה ב'חורבה', בראשות האדמו"ר מגור וגדולי הרבנים מכל החוגים. בשיא העצרת התייצבו חמישה תוקעים להריע בשופר, והרב כהנא שימש ה'מקריא' של התקיעות, השברים והתרועות. ואולם יום אחד אירעה תקרית לא-נעימה. הגבאים הוותיקים של בית הכנסת ארגנו אסיפה, ונמנעו מלהזמין את הרב כהנא להשתתף בה. הרב כהנא החריש ומחל על כבודו. באה שבת. אחרי התפילה, כשצעד הרב אל ביתו, נלווה אליו אחד הגבאים הוותיקים. הלה העלה את עניין האסיפה, והרב לא הגיב. הגבאי הבין את פשר השתיקה, וביקש להסביר. "לאסיפה הוזמנו מטילי האבנים בלבד", פתח ואמר. "לא רבנים, לא תורמים ולא עסקנים." "מטילי האבנים!?!", תמה הרב, "מה פשרם!?!". "זה סיפור הכרוך בהקמת בית הכנסת, בשנת תרי"ז", פתח הגבאי הוותיק ואמר. "ליד בית הכנסת עמד מסגד, שהערבים הקימו כדי להסתיר את בית הכנסת הרמב"ן, השוכן בצידו הדרומי של בית הכנסת 'החורבה'. 'במהלך הבנייה השגיחו השכנים הערבים שבית הכנסת לא יהיה גבוה מהמסגד שלהם, אך היהודים סירבו להיכנע לתכתיב. כך התגלע סכסוך בין הצדדים שלא הוכרע, ומבנה בית הכנסת נשאר

להבדיל, העלון מוקדש גם:
לכל הברכות והישועות לטובה ולברכה בע"ה: לכל העוסקים במלאכה לשם זיכוי הרבים, מאיר הרוש, שירלי וקנין, שאול בן סיגלית טובה, פנחס משה בן שרה יזווג הגון. אפרת (נחמה) בת רימונד (רחמה) וילדיה: דינאל (גבריאל) בן אפרת (נחמה), בתאל (בתיה) בת אפרת (נחמה), רימונד (רחמה) בת פרחיה, שלום בן מסעודה רפואה שלמה, בן דוד בן מרים, רינה בת מרים, אורטל בת רינה, אושרת בת רינה, אלמוג בת רינה, אוריאל בן רינה, מוריה בת מירב, אבישג בת רינה, שניר בן סוזי, מליה בת אבישג, הראל בן אבישג, אורי בן אבישג, יהודיה בת אבישג, דוד בן יוכבד, לורע של קיימא במרהה לשגיאה אחרון בן שושנה וסיגל הילה בת יונה. לגאולה השלמה במרהה בימינו ברחמים, אמן בן יהי רצון.

מחוסר גג, כשהגשמים חודרים לתוכו ומציפים אותו. "לילה אחד", הוסיף הגבאי לספר, "כניס רבי שמואל סלנט, רבה האשכנזי של העיר, את כל יהודי העיר העתיקה. הוא הוביל תהלוכה שקטה אל בית הכנסת, העלה את הקהל אל גגו, והכריז: 'יש קונה עולמו באבן אחת!'. 'בשקט מופתי החלה מלאכת השלמת גג בית הכנסת. אנשים נשים וטף, מכל הקהילות, עבדו יחד להשלמת בניית הגג. כמו ידיהם העלו אבנים, מסרו אותן זה לזה, ואט-אט גבה והלך הגג, עד שהתנוסס לתפארה - גבוה ורם מכל בתי האזור. 'עם שחר התעוררו השכנים הערבים, וכאשר הבחינו ב'מחטף' - רתחו מכעס על הנעשה. אלא שידיהם היו כבולות, שכן על-פי החוק

נבצר מהם להרוס מבנה קיים. 'מבין אתה, כבוד הרב?', סיים הגבאי את דבריו. 'הגבאים שהוזמנו לאסיפה הם אלה שבמו ידיהם נרתמו ובנו את בית הכנסת 'החורבה', מתחת לאפס של שונאי ישראל. מעשה זה הקנה להם זכות נצחית, שעומדת להם ולבניהם. לכן רק מי שנמנה עם 'מטילי האבנים' הוזמן לאסיפה המיוחדת. משום כך כבודו לא הוזמן'. הרב כהנא התרגש למשמע הסיפור. 'איזו זכות!', מלמל, 'ובד-בבד חש צער על שלא זכה לעסוק בעצמו בבניית בית הכנסת. 'ומה על פלוני, המתמסר להצללת בית הכנסת, אך לא זכה להשתתף - לא הוא ולא אבותיו - בבניית הגג?', שאל בכאב. הגבאי הבין למי הרב מתכוון באומרו 'פלוני', והשיב: 'הלוא פלוני

מקדיש את זמנו ומרצו להתרת עגונות, ודינו כמי שבנה אחת מחורבות ירושלים. יוחלט אפוא להכניסו לחבורת מטילי האבנים!'. שמחה גדולה מילאה את ליבו של הרב כהנא. למחרת באו זקני ירושלים העתיקה ונכבדיה למסור לידי הרב מסמך, ואותו נעץ בכותל היכל, בנוכחות הקהל. כך היה לחבר בנכחת בוני ה'חורבה'. ואולם הרב כהנא לא הסתפק בכך. יום אחד נפל קיר בבית הכנסת. הרב הזמין פועלים לשיקום ההריסות, אך לא עמד מנגד, אלא פשט את אדרתו והצטרף אליהם במלאכתם. כמו ידיו הרים אבן אחת ושיבץ אותה בקיר. או-או אמר: 'קניתי את עולמי באבן אחת!'. (על-פי 'ירושלים העתיקה') (חב"ד).

2

מכתב ישיר

(מלכה שהיה)

וכי השוחט ניסה להוציא ממנו כסף במרמה. בלב כואב עזב ר' שלום את החנות, מצר על אבדון הכסף, אך בעיקר על חילול השם שנגרם. רבים הביטו בו בבזו, וסברו שהנה הצליחה ערנותו של המוכר לתפוס יהודי חרדי שניסה לגנוב ממנו כסף. כעת עשה ר' שלום את דרכו לביתו וליבו כבד עליו. לפתע ננצץ רעיון במוחו. הלוא הרכבת עוצרת בעיר קרסטיר, שבה שוכן הצדיק רבי ישעיה'לה שטיינר. יסור אפוא אליו ויבקש את עצתו וברכתו. שטח השוחט לפני הרבי את כל קורותיו בחנות, שְׁחָזַר את הדו-שיח המלא עם המוכר, ולא החמיץ את הדברים הקשים שהטיח הלה בכל 'היהודים האדוקים', כפי שהתבטא. "שמע לעצתי", אמר הרבי. "כתוב מכתב למוכר הזה, פרט את טענותיך בדרך מכובדת, ובקש ממנו להשיב לך את כספך". אף שהצעד הזה נראה חסר סיכוי לחלוטין ציית ר' שלום לדברי הרבי. בבואו לביתו ניסח מכתב מכובד, ובו הביע בעדינות ובבהירות את פרטי המקרה. כצפוי, לא זכה לתגובה כלשהי מהאיש. ניסה השוחט לכתוב מכתב שני, וגם הוא נותר בלי מענה. עוד כמה ניסיונות כושלים, ור' שלום כמעט אמר נואש. אמנם הוא מילא את הוראת הרבי, אך נראה שהבקשה נתקלת בסירוב מוחלט. בפעם הבאה שבא ר' שלום לקצ'קמט סר שנית לאותה חנות, ופתח בשיחה עם המוכר. בתחילה התעלם ממנו האיש, אולם כשר' שלום לא הרפה - החל לצעוק עליו בקולי-קולות, וגירשו מן החנות בחמת זעם. בדרכו חזרה עצר ר' שלום שנית אצל רבי ישעיה'לה. הוא סיפר לרבי על המכתבים ששלח

הוא הצטנף על מושבו ברכבת הדוהרת, ושקע במחשבות עגומות. שוב ושוב שְׁחָזַר את התקרית הלא-נעימה שנקלע אליה, וכאב מילא את ליבו. ר' שלום קרויס היה שוחט ובודק ירא שמים, שהתגורר בכפר סמוך לעיר אוהלי שבצפון מזרח הונגריה. בעיר עצמה חי סוחר מצליח, שהתמחה במסחר באווזי פיטום. את האווזים היה קונה בעיר קצ'קמט שבמרכז המדינה. בימים ההם לא הייתה בקצ'קמט קהילה של יהודים יראי שמים, ולכן נמנע הסוחר מלהשתמש בשירותי השחיטה המקומיים, והעדיף להביא עמו שוחט לביצוע מלאכת שחיטת האווזים. באותה נסיעה אירעה לר' שלום קרויס התקרית הלא-נעימה. יום אחד יצא לקנות דבר-מה בחנות מקומית. מחיר הפרטי היה נמוך, ולא היו בכיסו מעות, אלא מטבע יקר ערך של עשרה כתרם. המוכר השיב לו שאין בידו עודף, והפנה אותו לחנות סמוכה כדי לפרוט את המטבע. ר' שלום ניגש אל הזבן השכן והושיט לו את המטבע. הלה נטל את המטבע והחזיר לשוחט מטבעות בשווי של כתר אחד. השוחט הביע את תמיהתו וביקש לקבל את שווי של מטבע עשרה כתרם. כאן התפרץ לעברו הזבן במילים בוטות. "רמאי אתה!", גידף אותו בקול רם. "נתת לי רק מטבע של כתר אחד וקיבלת את שווי. ככה מתנהג יהודי אדוק? ועוד אומרים עליכם, ה'אדוקים', שאתם בני-אדם ישרים!". חיש מהר התקבץ סביבם מעגל של סקרנים. הזבן היה אדם קולני ותקיף, ואילו ר' שלום עדין נפש. בנסיבות האלה התרשמו הסובבים כי אכן הצדק עם בעל החנות,

ולא נענו ועל יחסו התוקפני של המוכר כלפיו. "סע לביתך", ענה לו הרבי, "ובעזרת השם יושב לך כספך בשלמותו". מעודד המשיך ר' שלום לביתו. הפעם, אמר בליבו, הצליח לקבל ברכה מפורשת. הוא ציפה להתפתחות חיובית במהרה. חלפו כמה ימים, והנה הגיע מברק אל ביתו של ר' שלום. הוא השתומם לגלות שהשולח אינו אלא אותו סוחר. "אנא, עלה אל הרכבת הראשונה לקצ'קמט. דמי הנסיעה על חשבונך. דבר דחוף לי לומר לך". תמה ר' שלום למקרא הדברים, אולם החליט להיענות להזמנה. הוא נסע לקצ'קמט וסר מיד אל החנות. בעל החנות עמד והמתין לבואו בקוצר רוח. בטרם פצה פה, הניח הסוחר בידו את מלוא הסכום שנטל ממנו, בתוספת דמי הנסיעה. "הנה לך כל הכסף, רוצה אני סוף-סוף לחיות במנוחה", אמר. "אנא, סלח ומחל לי על שצעקתי עליך וביזיתי אותך". חכך ר' שלום בדעתו ותהה כיצד להגיב לנוכח התפנית הלא-צפויה. בעודו מתלבט המשיך בעל החנות ואמר: "אנא, בקש בעבורי מחילה מהרב הזקן. אולי אתה במקרה מכיר אותו? הוא נמוך קומה, חובש כובע קטיפה רחב. אנא, בקש ממנו שיניח לי. אינני יכול לסבול את נוכחותו בחלומותי. הוא בא אליי בשנתי ומאיים לחנוק אותי. הרגשתי שאני כמעט מת. הוא ציווה עליי להחזיר לך את כל כספך ולהתנצל לפניך על מה שעשיתי, ואם לא אעשה כן - סופי יהיה רע ומו. ובכן, אני משער שאתה מכיר את הרב הזקן. הוא אמור להיות איש צדיק. כעת נוכחתי שיש אלוקים השומר את יראיו ופורע את עונשם של החוטאים". (חב"ד)

3

ניקוי האמת

(מלכה שהיה)

נפתלי מרופשיץ ונעשה אחד מחסידיו. שתים-עשרה שנים עברו, וגם רבי נפתלי נסתלק. עתה כבר התקשה רבי צבי-הירש להסתתר מאחורי מעטה של חסיד פשוט. כאשר רבו הפצרות החסידים, נעתר והחל להנהיג עדה בישראל. רבי צבי-הירש נהג לסובב בעיירות, קיבל יהודים והעניק להם עצה וברכה. דרך מיוחדת הייתה לו: כאשר התייצב לפניו יהודי, היה הוא קובע את הסכום שעל האיש לתת. לעיתים השית על איש עשיר סכום פעוט ועל יהודי עני סכום גבוה. הדבר היה לפלא. והנה נודע כי רבי צבי-הירש עובר בעיר סאנוק. בני משפחתו של זאב-וולף החולה מיהרו אל אכסנייתו לבקש את ברכתו. הקשיב הצדיק לדבריהם ואמר: "עליכם לתת לצדקה שנים-עשר אדומים זהב". בני משפחתו של זאב-וולף הוכו בתדהמה. זה היה סכום עצום.

בביתו של החסיד הנדיב זאב-וולף, מהעיר סאנוק שבגליציה, הייתה שרויה דאגה רבה. מחלה קשה קפצה עליו ומצבו הידרדר מיום ליום. רופאים מפורסמים, מקראקוב ומוורשה, הוזעקו למיטתו. הם נתנו לו את מיטב התרופות, אולם הכול היה ללא הועיל. מצבו החמיר והלך. בשעה קשה זו הרבה הציבור בתפילות בעבורו, ובמיוחד כל מי שזכו למתת-ידו הנדיבה. גם זאב-וולף התפלל ככל שהיה מסוגל. הוא ביקש שמעשי הצדקה הרבים שעשה ימליצו טוב בעדו. באותם ימים הפציע בשמי החסידות אורו של רבי צבי-הירש מרימנוב. בימי בחרותו של זאב-וולף, כאשר הסתופף בצילו של רבי מנחם-מענדל מרימנוב, היה רבי צבי-הירש משרתו של הרבי. כל מעשיו היו תמיד בהצנע לכת ולא רבים עמדו על גדלותו. לאחר הסתלקות רבו הלך רבי צבי-הירש אל רבי

מדוע הצדיק דורש סכום גדול כל-כך? הם העזו להעלות את תמיהתם לפני הצדיק, והוא השיב להם: "נאמר בתורה 'ולא תונו איש את עמיתו'. והלוא כבר נאמר קודם לכן 'אל תונו איש את אחיו'. אלא יש לפרש זאת כך: התורה רומזת גם ל'אימיתו' (ע' מתחלפת בא'). משמעות הדבר, שגם ה'אמת' שלו, המעשים הטובים שהאדם עושה, צריכים להיות נקיים מהונאה. פעמים האדם עושה מעשים טובים, אך הם מלאים פניות אישיות וכוונות שאינן לשם שמים. לכן עליו להשיג שה'אמת' שלו תהיה ללא הונאה. 'לא לחינם נקבתי בסכום הזה', המשיך הצדיק. "אם תואילו לנדב את הסכום שביקשתי, אוכל לעזור לאביכם". בני ביתו של זאב-וולף התקשו להבין את הקשר בין הפירוש החסידי לבין התרומה, אך האימנו בדברי הצדיק. מיד עמדו

ולא תנונו איש את עמיתו, ועתה אפרש את דבריי. ייתכן שעשית הרבה צדקה וחסד בגופך ובממונך, אך לעיתים נעשו הדברים לשם פניות אישיות, כדי להגדיל את שמך. "לכן לא היה בכוח המצוות והמעשים הטובים האלה להמליץ טוב עליך. ביקשתי בעבורך שנים-עשר אדומים זהב, כנגד שנים-עשר חודשי השנה, כדי להסיר מעליך קטרוג זה. ומעתה, כאשר כל הצדקות והחסדים שעשית במשך השנה נוקו מכל שמץ של פנייה, הועילה תפילתך וקמת מחולייך". הנדיב הודה כי אכן פעמים רבות נדב לצדקה מתוך חישובי כדאיות גשמית או רוחנית. רבי צבי-הירש עזב את סאנוק וחזר לרימנוב, אך דבריו הנוקבים היו נר לרגליו של זאב-וולף. הוא הוסיף לעסוק בצדקה וחסד, אך נזהר שלא להונות את עצמו ושכל מעשיו אכן היו לשם שמים. (חב"ד).

של אושר. רבי צבי-הירש בירך את החולה ברפואה שלמה, נפרד ממנו והמשיך בדרכו לעיר לינסק. את השבת עשה הצדיק בלינסק, ומיד בצאת השבת מיהר לשוב לביתו. בעוברו ליד העיר סאנוק נכנס אליה ופנה אל ביתו של זאב-וולף. הוא שמח לראותו מתאושש וכבר הולך על משענתו. זאב-וולף התרגש מאוד למראה הצדיק. הוא הורה לבני ביתו לערוך לכבודו שולחן ולמסור לו את יתרת הסכום שהתחייבו לתת. בשעה שישבו אל השולחן החליט לנצל את שעת הכושר, ושאל: "שתי שאלות לי. האחת, כאשר חליתי התפללתי וביקשתי מהקב"ה שאתרפא בזכות מעשי הצדקה והחסד שעשיתי. מדוע לא עמדו לי זכויותי אלה? שאלתי השנייה, מדוע ביקש הרבי סכום של שנים-עשר אדומים זהב דווקא?". נענה רבי צבי הירש: "תשובה אחת לשתי השאלות, אמרתי לבני ביתך פירוש לפסוק

ומסרו לידו שלישי מהסכום, ואת היתרה הבטיחו להשלים בקרוב. "האם אתה מזהה אותי?", פנה רבי צבי-הירש אל זאב-וולף, כאשר עמד ליד מיטתו. זאב-וולף היה חלוש מאוד ולא היה מסוגל לענות. ביקש הצדיק מהנוכחים לצאת מהחדר ולהשאירו לבד עם החולה. לאחר שיצאו העלה הצדיק אש במקטרתו ודקות ארוכות ישב בעיניים עצומות ופניו להבים, עד שהחדר התמלא בעשן המקטרת. הצדיק קם ופתח את חלון החדר. אט-אט התפזר העשן ואוויר צלול נכנס פנימה. עתה שב אל מיטת החולה ושאל שוב: "זאב-וולף, האם אתה מכיר אותי?". שפתיו של החולה החלו לנוע והוא ענה בלחש: "כן, ודאי, שלום עליכם רבי צבי-הירש, משרתו של רבנו". זה היה אות-חיים רב-משמעות. כאשר פתח רבי צבי-הירש את הדלת נדהמו הרופאים לראות את השינוי לטובה. בני משפחתו הזילו דמעות

מלכה שהיה

אלף זהובים. הממונה הודיע לו, כי על-פי כללי המכרז עליו לשלם עד הערב מחצית הסכום ואת היתרה בעוד עשרה ימים. הכפרי שילם בינתיים חמישים וחמישה זהובים. עתה נותרו בידו חמישה זהובים בלבד. אמר האיש בליבו, לו הייתי צריך לעשות עתה דבר-מה, ודאי היה ה' שולח לי את הצדיק שיורה לי מה לעשות. אכנס בינתיים למסעדה, כדרך הסוחרים העשירים, ואקנה לי ארוחה. ביטחוני ב-ה' היה איתן, והוא נראה רגוע לחלוטין. כל העת בלשו אחריו עיניהם העצבניות של הסוחרים, שנכנסו גם הם לסעוד במסעדה. שוב ושוב התלבטו אם הכפרי, שנראה כמי שאין לו מושג בעסקים גדולים כאלה, יוכל לעמוד בתשלום. עם זה, אם יזכה באחווה, יפסידו הם עסקה ששווייה פי עשרה מהסכום שהציע. בראותם את הכפרי יושב לו בנחת וארשת-פניו מלאת ביטחון, הגיעו למסקנה כי אכן טעו בו. לאיש יש כל הכסף במזומן ולכן אינו מודאג. ניגשו אליו הסוחרים, התנצלו על יחסם הקודם, והציעו לו למכור את זכויות תמורת כל הסכום שהתחייב - חמישים וחמישה אלף זהובים. הכפרי גיחך, בעוד עיניו מחפשות את רבי משה-לייב, שיורה לו מה לעשות. תגובתו גרמה לסוחרים להאמין כי המחיר הזה נמוך בעיניו. ניסו מהלך אחרון. הם הניחו לפניו מאה אלף זהובים, ואמרו לו: "נהיה אפוא שותפים. קח לך את הכסף הזה תמורת חלקנו בשותפות". הפעם הבין הכפרי שזו הצעה שאין לסרב לה. העסקה נסגרה. הוא לקח את הכסף, שילם את מחיר האחווה, וזכה בבעלות על מחציתה, ועדיין נותרו בידו ארבעים וחמישה אלף זהובים במזומן. מכירת הפרה השתלמה אפוא מאוד... (חב"ד).

שכר התמימות

כי יש לו פרה המניבה חלב. "אם-כן, זאת עשה", אמר לו הצדיק, "ביום שני קח את פרתך אל השוק ומכור אותה. עליך לבוא לכאן בבגדי השבת שלך. אני אפגוש אותך ואומר לך מה לעשות". חזותו של רבי משה-לייב הייתה כשל איש פשוט, אולם הכפרי, בתום-ליבו, הרגיש כי הוא אדם נעלה. הוא שכנע את אשתו, ואך בקושי הסכימה למכירתה של הפרה. ביום שני בא הכפרי לשוק ופרתו עמו. כעבור זמן קצר נמכרה הפרה לסוחר, ששילם תמורתה שישים זהובים. עכשיו עמד הכפרי והמתין לרבי משה-לייב. כשבא הצדיק, שמח לשמוע שהכפרי מכר את הפרה ובידו שישים זהובים. "לך עכשיו אל בימת הסוחרים הנכבדים והשתתף במכרז הנערך שם", הורה לו. זה היה מכרז על אחוזת-ענק, שהייתה שייכת לפריץ שפשט את הרגל. הוסיף הצדיק ואמר לכפרי: "עליך להיראות כאילו אין אתה עני, וכפי שינהגו הסוחרים תנהג גם אתה. הוסף לנהוג בתמימות, ואל תקבל מיד כל הצעה". הלך לשם היהודי ועמד בין הסוחרים העשירים. המחיר המוצע עמד על שנים-עשר אלף זהובים, וזה עתה הוצעו שלושה-עשר אלף. מיד הכריז: "חמישה-עשר אלף". עיני כל הסוחרים ננעצו בו. מי האיש הזה ומה הוא עושה כאן? הכפרי נראה רציני לגמרי, ואף הניח על השולחן חמישה-עשר זהובים, אחד לכל אלף, כמנהג המכרז. לחבורת הסוחרים זו הייתה צרה צרורה. רגילים היו לעשות קשר ביניהם, לזכות במכרזים בזול, ולחלוק ברווחים. האיש הזר הזה עלול לשבש את כל תכניותיהם. הם הסתודדו והגיעו למסקנה שככל הנראה אין ליהודי הכסף הדרוש. החליטו אפוא להניח לו לזכות, וכאשר לא יהיה בידו לשלם, יתחדש המכרז. המכרז הסתיים והכפרי זכה באחווה, במחיר של חמישים וחמישה

בכפר קטן התגורר יהודי פשוט וירא-שמים, אשר דרכו הייתה להתנהג בתמימות בכל עניין. פרנסה קבועה לא הייתה לו, אך הוא שם בה' את ביטחונו. בכל יום היה יוצא אל העיר הסמוכה ומשיג עבודה מזדמנת כלשהי. פה תיקון גג, שם שאיבת מים וכדומה. השכר הזעום שקיבל הספיק אך בקושי לפרנסתו, אולם הוא תמיד הודה לה' על שהמציא לו את מזונותיו. יום אחד הגיע לעיר הצדיק רבי משה-לייב מסאסוב. בימים ההם עדיין לא היה שמו ידוע לכול, והדבר אפשר לו לנדוד מעיר לעיר, ולחפש את הנשמות הגדולות החבויות ביהודים הפשוטים. בערב שבת, כשהכול ממחרים לבתיהם, עבר רבי משה בשוק ופגש את היהודי. הוא שאלו למצב פרנסתו, והיהודי השיב כי היום חטב עצים והרוויח שתים-עשרה פרוטות. כהרגלו מאז ומעולם, נתן לעניים את מחצית השכר, שיישה רובלים, והיתרה תשמש לו לצורכי השבת. בשתי פרוטות יקנה חלות, בשתי פרוטות - יין לקידוש, ובשתיים הנותרות - נרות. החליט רבי משה-לייב להעמידו בניסיון ואמר לו: "דע לך כי אני עני ממש, שאפילו כמה פרוטות לקניית כוס משקה לחמם את גופי אין לי". נענה האיש: "לקדש אוכל גם על חלות. אקנה לך כוס משקה בשתי הפרוטות שחשבתי לקנות בהן יין". לאחר ששתה הצדיק את כוס המשקה, הוסיף ואמר: "עכשיו, כשרק התחלתי להתחמם, נפשי יוצאת לעוד כוס". שילם האיש עוד שתי פרוטות וקנה לו כוס שנייה. כשביקש רבי משה-לייב כוס שלישית, הגיב הכפרי: "אולי אפשר להכניס את השבת בלי חלות ויין, אבל על נרות שלום-בית אי-אפשר לוותר". ראה הצדיק את צדקתו של הכפרי ושאלו: "מה יש לך בבית ששווה כסף?". ענה הכפרי

מלכה שהיה

ברכותיו. החליט סנדר להיכנס אל הרבי ולקבל את ברכתו בדרכו החדשה. הרבי קיבלו בסבר פנים יפות ובירכו בהצלחה מופלגת. לא עבר זמן רב וסנדר ראה בהתממשות הברכות. הוא הצליח מאוד במרכולתו, קנה בזול ומכר ברווח נאה, ומספר לקוחותיו גדל והלך. במרוצת הזמן החל לסחור גם עם הגויים, מכר לרבים מהם בהקפה, ואחת לכמה חודשים היה בא אליהם לגבות את החובות. דבקו של סנדר בעל 'אהבת ישראל' מוויז'ניץ התחזקה. אחת לחודש היה שב לביתו, משאיר לאשתו סכום נאה לפרנסת הבית, ושוב יוצא למסע. בכל נסיעה כזאת היה הולך

מילים סתומות

את הרגל. כספו וכספך, וכספם של כל לקוחותיו, ירדו לטמיון. הוא עצמו נעלם". הזר יצא, מניח את סנדר המום. האיש פרץ בבכי מר: "מאדם אמיד, הנותן לאחרים, נעשיתי עני ואביון". הוא התקשה להכיל את הבושה, והסתגר בביתו. ידידיו הטובים לא נתנו לו מנוח. הם הציעו לו לצאת ולהיות רוכל בכפרים ובעיירות שבהם אין מכירים אותו. כך תיחסך ממנו הבושה והוא ישתכר מעט לפרנסת ביתו. קיבל סנדר את עצת חבריו ויצא לדרך. בעיירה גרוסוורדיין שכן באותה עת רבי ישראל מוויז'ניץ, בעל 'אהבת ישראל'. כשמו כן היה, קיבל כל יהודי באהבה והרעיף עליו את שפע

סנדר ומרדכי הרימו כוסיות 'לחיים' ואיחלו זה לזה 'מזל וברכה', להצלחת העסקה החדשה. הנתונים שהציג מרדכי, הסוחר הנודע והממולח מבוקרסט שברומניה, לסנדר, יהודי אמיד מהעיירה אראד, היו מפתים. סנדר נתן את אמונו באיש, שלשל לידיו את הכסף, וציפה לרווחים. עברו שבועות וחודשים. סנדר המתין בקוצר-רוח לדיעה כלשהי ממרדכי. עם הזמן החלו הספקות לכרסם בלבו. זה היה כל כספו, ומי יודע אם פעל נכון כשהשקיע את כל רכושו בעסקה הזאת? יום אחד נשמעו דפיקות על דלת ביתו של סנדר. האיש שבפתח הודיע לו: "מרדכי פשט

השבת היא מקור הברכה

(מלכה שניה)

הישן והרגו. הוא גרר את הגופה אל תוך הבית ואז פתאום ראה את פני ההרוג: בנו, תאודור! "מה עשית?! רצחת את בנו!", פרכה האישה את אצבעותיה. הוא התגונן וטען כי הדבר נעשה בשגגה. ריב קולני וסוער פרץ ביניהם. באותו זמן צעד סנדר לעבר העיירה השנייה. שוטרים שראו אותו חשדו שהוא גנב. הוא סיפר להם מי הוא והיכן לן בלילה, והשוטרים לקחוהו עמם לבית האיכר, כדי לאמת את דבריו. בהגיעם אל הבית שמעו מאחורי הדלת את קולות הריב בין האיכר ובין אשתו. האיכר זעק כי כוונתו הייתה להרוג את היהודי והבן נהרג בטעות. עכשיו עליהם לטעון שהיהודי האורח הרג את בנו... לא עברו דקות אחדות ואנטוני נכבד באזיקים ונלקח בידי השוטרים. הם אמרו לסנדר כי שיחק לו מזלו שתפסוהו. אילולי כן היו מאמינים לאנטוני, וסנדר היה יושב במאסר על רצח הבן. סנדר נשא עיניו לשמיים והודה לה'. או-אז נזכר פתאום במילותיו של הצדיק: "שתינצל מידי הגויים..." (חב"ד).

שהוצע לו, ליד בנו של האיכר. סנדר ניסה לישון אבל השינה נדדה ממנו. הוא ידע כי אם לא יישן, לא יצליח לעמוד במטלות הצפויות לו ביום המחר. לבסוף סבר כי אולי המקום שבו שכב לישון אינו נוח לו. הוא שאל את בן האיכר אם יסכים להחליף איתו מקום. הצעיר נענה, וחיש מהר שקע בשינה עמוקה. אך לסנדר ההחלפה לא הועילה כלל. כשנוכח כי לא יצליח לישון, החליט לקום ולצעוד אל העיירה הסמוכה, שבה היה אמור לפגוש עוד לקוחות. את חובו של אנטוני יגבה בדרך חזרה. גם לאנטוני היו 'נדודי שינה'. באותה שעה החל להסיק את התנור בביתו. לשאלת אשתו ענה בקור-רוח כי הוא מתכוון להרוג את היהודי ולהשליך את גופתו לתנור, כדי שלא יישארו סימנים. האישה נבהלה, אך אנטוני הסביר לה כי יש כסף רב ברשות היהודי, וכך ייטלו את הכסף וגם ייפטרו מהחוב. אומר ועושה ויצא בחושך וחרבו בידו אל האסם. הוא ידע בדיוק היכן שכב סנדר לישון, ובהינף יד הטיל את החרב על האישי

לגרסוודדיין ונכנס אל הצדיק. ביקורו האחרון התנהל בדרך שונה מן הרגיל. הרבי קרא את הפתקה שהגיש לו, ובה בקשותיו, אך לא מיהר להשיב. בעיניים חודרות הביט בסנדר זמן-מה, ולבסוף אמר: "שתינצל מידי הגויים". סתם ולא פירש. לא היה לסנדר קצה חוט להבין את כוונתו של הצדיק, וגם לא היה לו פנאי להתבונן בדבר. לא עברו ימים רבים ודברי הרבי נשכחו ממנו. באחד מסיבובי גביית החובות בא סנדר לעיירה פלוטניצ'ה. לעת ערב ניגש עיפף ומזוע לאחרון שבבעלי החוב, אנטוני האיכר. האישי קיבל את פניו בחיוך ואמר: "כבר יורד הלילה, ואתה נראה תשוש ועיפף. שכב לישון כאן ומחר בבוקר אשלם לך את חובך". סנדר לא רצה ללון בבית שיש בו אבזרי פולחן נוצריים, והתחמק בתירוץ שהבית קטן ולא יהיה להם נוח להלינו שם. אנטוני דחק בו והציע לו לישון באסם שבחצרו, שם בחר גם בנו, תאודור, מצע נוח על הקש. עייפותו של סנדר גברה עליו. הוא נענה להצעה והלך לשכב במקום

ישראל מאיר מראדין, הזדעזע וענה לאיש החולה: "מי יתן לך ברכה - ישראל מאיר?! האם אתה סבור שברכתי תעזור?! חלילה! הרי אתה יודע בידי מי מסורות הברכות - בידי שבת קודש! השבת התברכה בידי הקדוש ברוך הוא והיא מקור הברכה, ומדוע תבקש ממני ברכה?!" ה'חפץ חיים' שתק מעט, ולאחר מכן הוסיף: "אם תשמור שבת כהלכתה ותקבל את ברכתה, יאציל לך גם ישראל מאיר את הברכה. אבל אם אינך חפץ לשמור שבת, והינך סבור שדי לך בברכתו של ישראל מאיר, זה בלתי אפשרי. אין זה בכוחי כלל..." האישי החולה תמה על דברי ה'חפץ חיים', הלא הוא שומר שבת כהלכה. בטרם הביע את תמיהתו, המשיך ה'חפץ חיים': "ואם תאמר שאתה שומר שבת ולפיכך ראוי לברכה, התבונן היטב במה שכתוב בתורה: 'לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך'. לא מצאנו אזהרה כזו בכל התורה! לא נאמר למשל, 'לא תאכל בשר בחלב אתה ובנך ובתך', או 'תניח תפילין אתה ובנך'. רק לגבי שבת נאמרה לשון זו. בעניין שמירת השבת האב אחראי בעד בניו ובני ביתו. אמנם אתה משמר את השבת, אבל בינך נוסע בשבת ואף מתפרנס מחילולה. לא תוכל לקבל את ברכת השבת, וממילא גם ישראל מאיר לא יוכל להעניק לך את ברכתו..." כאשר סיים ה'חפץ חיים' את דבריו באזני השומעים הנדהמים, התייפח האב בבכי והבטיח כי ישדל את בנו שלא ייסע יותר בשבת. רק אז נאות הצדיק לברכו בברכת רפואה שלימה. וראה זה נס ופלא, כשחזר האב אל ביתו סיפר את השתלשלות הדברים לבניו ביתו, ובפרט דיבר על ליבו של בנו המחלל שבת. ממשמע הבן כי חיי אביו תלויים בו קיבל על עצמו תשובה שלמה וחזר לשמור שבת כהלכתה. תוך זמן קצר גם השבת קיימה את שלה וברכה את האב החולה בברכת 'רפואה שלמה'. כי השבת מקור הברכה היא.

כבוש ומדדה במקלו לעבר הקרון. כשעלה האב אל הקרון פנה אליו הרב, שאל לשלמו וברר אם רופאיו בוויילנה מרשים לו לשוב לביתו. "לא", ענה האישי, "טרם החלמתי ואיני שב לביתי. ברצוני לנסוע ברכבת הזו לראדין אל ה'חפץ חיים'". הרב שידע כי החפץ חיים נמצא עימם ברכבת, שאל את האב החולה לפשר נסיעתו והאישי הסביר: "חלמתי הלילה חלום, ובו ראיתי את סבתי עליה השלום, שנפטרה לפני זמן רב, כשהיא עומדת וקוראת לי: 'מדוע אתה מבלה כל הזמן בבתי חולים?! לשווא אתה מחפש רפואה אצל הרופאים. קום וסע ל'חפץ חיים', התברך מפיו ותירפא ממחלתך!' החלטתי לשמוע בקולה וכעת אני בדרכי לראדין להתברך מפיו של החפץ חיים". "אינך צריך לנסוע עד לראדין" פנה אליו הרב בהפתעה. "מכיוון שהחפץ חיים בכבודו ובעצמו נוסע עימנו בקרון ממול!". החולה התרגש מאוד וראה בכך אות משמיים המאמת את חלומו. הוא דיידה אל הקרון ומצא את ה'חפץ חיים' עומד בתפילתו, כאשר כל הקהל עוקב בנשימה עצורה אחר משפטי התפילה הברורים היוצאים מפיו הקדוש. בעוד האישי מאזין לתפילתו העריבה של ה'חפץ חיים, וממתין לשעת כושר לגשת אל החפץ חיים, עלה רעיון במוחו של הרב זלמן. הוא קרא לאחד ממקורבי החפץ חיים וסיפר לו על חילול השבת בפרהסייה של בנו של החולה. הוא ביקש מהמקורב שיספר על כך ל'חפץ חיים' בטרם ייגש אליו האב החולה, כדי שהצדיק יורה לו לתבוע מבנו לשנות את דרכיו. המקורב הסכים לדבר והם שבו לקרון, אבל איחרו את המועד: ה'חפץ חיים' סיים את תפילתו, והחולה כבר עמד לידו והחל לדבר עמו. בלית ברירה עמדו השניים והקשיבו כיצד האישי מספר ל'חפץ חיים' על מחלתו ועל דבר חלומו, שבו ביקשה סבתו לבקש את ברכת ה'חפץ חיים' לרפואתו. רבי

בעיר ז'טיל אשר בליטא חי לו יהודי פשוט ותמים. את מקור פרנסתו לקיום ממשפחתו ובני ביתו מצא האישי בתפקידו כעגלון. הוא היה מסיע נוסעים ממקום למקום ובתמורה לכך קיבל את שכרו. כך היה מפרנס את בניו. בעיקר עסק בהסעת הנוסעים מתחנת הרכבת ועד ליעד מחוז חפצם. משראה האישי כי אזור תחנת הרכבת הינו מקור פרנסה טוב, שכן רבים היו הנוסעים המבקשים להגיע מתחנת הרכבת אל מחוז חפצם. אט-אט החל לאחזר ביום שישי את כניסת השבת ולהקדים את יציאת שבת. תחילה לא היה ענינו אלא רק בזמן השקיעה וצאת הכוכבים אשר בזמנים אלו מצא היתרים לעצמו להסיע הנוסעים ולהמשיך במלאכתו. משהתרגל האישי בדבר נעשה לו כהיתר והוא אף החל ממש לחלל את השבת בפרהסייה. משראו תושבי העיר בדבר חרה להם מאוד על היהודי המחלל שבת בפרהסייה ללא חתומורא. באו לפני רבם הרב זלמן סורוצקין וצ'ל, והודיעוהו בדבר כדי שיעצור את מעשי לחילול השבת. קרא לו הרב לשיחת מוסר, סיפר לו על קדושת השבת מעלתה ואף נזף בו והתריע בפניו במלוא החומרה על חומרת חילולה של השבת. האישי הבטיח להיטיב את דרכו ולחזור בו מסורו. אך לשווא רק יצא האישי את בית הרב וכבר בשבת הקרובה שב לסורו כאילו לא אירע דבר. אביו של האישי היה אדם מוכה חולי, היה עסוק בצרות גופו ובסבלו העלים את עינו ממעשי בנו ומעולם לא דיבר עימו ולא הוכיחו. באחד הימים שהה הרב זלמן סורוצקין בוויילנה בכינוס של רבני ליטא בענייני חינוך, שנערך בהשתתפותם של ה'חפץ חיים', רבי חיים עוזר וגדולי ישראל נוספים באותו הדור. כשעמד לחזור לעירו התברר לרב זלמן שה'חפץ חיים' נוסע עמו באותו קרון בדרכו חזרה לראדין ושמח מאוד על הזכות הגדולה לשהות עוד מעט במחיצת החפץ חיים. רבי זלמן הביט בעד חלון הקרון והבחין לפתע באביו של העגלון הסורר המחלל שבת בעירו, כשהוא

פרנק

